

személyiségeinek a jelenlétében négyszer hangzott el a magyar himnusz, négyszer húzták fel a nemzeti lobogónkat. A szép gyermek- és lányarcok a himnusz alatt ragyogtak és örömkönnyekben fürödtek, mert „sírn csak a győztesnek szabad”.

Biztos vagyok abban, a jövőben is mindent meg kell tennünk, hogy a legkiválóbb amatőr, nem hivatásos együtteseink kapjanak elegendő támogatást az ilyen rendezvényeken való részvételhez.

A másik magyar csapat, a debreceni Cantus, és a vezénylő Berkesi Sándor is mindent megtett a sikerért. Az ifjúsági vegyeskarok olimpiai kategóriájában a negyedik helyet szerezték meg. A másik kategória, ahol részt vettek, a népzenei a *capella* volt. Itt a távol-keleti kórusok verhetetlennek bizonyultak. A Cantusnak, remek teljesítménnyel, az ezüstérem jutott.

BÉRES BÉLA

„KÉRDÉS A VISSZADOBBANÓ SZÍVHEZ”

50 éves a művelődés háza Baján

A beszéd elhangzott Baján, 2002. november 4-én a József Attila Művelődési Központ és Ifjúsági Ház ünnepi hetének megnyitóján.

Művelődési Ház, Művelődési Központ, Dózsa terem, JAMK, JAMKIH, Ifjúsági Ház, Művészetek Háza, Árpád-tér és még sorolhatnám az elnevezéseket, amelyek mind a művelődés házát illetik Baján.

A „ház” maga egy épület, de mára már számosságában is több dologról beszélünk, még akkor is, ha ugyanarra gondolunk: a helyre, ahol a helyi kultúra lényeges eseményei zajlanak, az intézményre, ahol sok-sok minden történik, ahol sokszor feszülünk egymásnak vélt vagy valós problémáink miatt. Talán érdemes egyszer végiggondolni, hogy igazi „ház” soha nem volt a művelődésnek Baján. Az egykori szállodaépület még kisebb átalakításokkal is mostoha körülményeket kínált, a Járási Hivatal épülete koncepcionálisan alkalmatlannak bizonyult, az egykori párt-ház pedig „társbérlelőivel” együtt folyamatosan kényszerít bennünket szakmai kompromisszumokra. Ha hozzáteszünk, hogy az Ifjúsági Ház alapterve kézműves foglalkoztató háznak készült és jelenleg gyermek és ifjúsági alapszolgáltatásokat és a mozgásművészet számtalan formáját kínálja, rájöhettünk, bizony hiányzik egy igazi, modern, mai követelményeknek megfelelő épület. 50 éves a „ház”! 50 év nem kevés idő, a város több mint 300 éves történelmében is meghatározó nagyságrend. Különleges értékkel bír, ha belegondolunk, hogy a Magyar Rádió alig múlt 75 éves, vagy a magyar televíziózás még nem érte meg a fél évszázadot. 50 éve még a távolban sem derengett az információ ősrobbanás képe, mai szemmel megmosolyogtató még a gondolat is, hogy az ifjú Bánáti Tibor mobiltelefonon beszél meg az esti programot az örökifjú B. Mikli Ferencsel.

Az énekeseken és karnagyokon kívül még két magyar résztvevője volt a kórusművészeti világeseménynek. Dr. Baross Gábor, a Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetségének elnöke több zsűriben dolgozott. Jőmagam, a szervezők és a koreai turisztikai és kulturális minisztérium meg-tisztelő meghívása alapján, az amatőr kórusművészeti területet gondozó kulturális tárcát képviseltem.

Egy hónapja, hogy az olimpiai zászlót Busanban bevonták és átadták a 2004-es rendező város, Bréma polgármesterének. Az olimpiai harang, mely Linz óta, az esemény kezdetekor és annak zárásakor egyaránt megkondul, itt is megszólalt. A dél-koreai kulturális miniszter, Wo asszony, a rendezvény koreai védnöke, Günther Titsch úr, az Interkultur Alapítvány elnöke és Bréma város polgármestere együttesen szólaltatták meg, hitet téve a zene földrészeket áthidaló és összefogó erejéről, és örök szépségéről.

Bizony a gyorsan fejlődő világ pillanatról-pillanatra falta fel a személyes kapcsolatokat, és ebben mindannyian hibásak vagyunk. 50 év, több mint 150 dolgozó, megszámlálhatatlan segítőtárs, szakkörvezetők, tanfolyamvezetők, számba sem vehető rendezvények folyama, igazi nagy sikerek, mellette bukások, szervezési átalakulások, viták és összeveszések, majd kibékülések. Ezek mind beleférnek az 50 évbe. Beleférnek azok, akik elfogadták meghívásunkat és megtiszteltek bennünket jelenléttükkel a mai estén, és beleférnek azok, akik már nem lehetnek közöttünk, hiszen 50 év egy-egy ember életében is hosszú idő. Egy tiszteletteljes főhajtás erejéig meg kell állnunk, tisztelegnünk kell – nem sorolhatom most teljességgel – Hegedűs Karcsi bácsi, Hámori Rózika néni, Kelemen Márton, Kovács Gabi, Karsa Ákos és a többiek emlékének.

Az eltelt 50 év a mindennapok munkája mellett folyamatosan kultúraelméleti és kultúra értelmezési vitákkal telt el. A mai napig forgatjuk a szavakat, csűrjük-csavarjuk az értelmezéseket és általában ugyanoda lyukadunk ki, közvetlen környezetünkhöz, lakóhelyünkhöz a kistájhoz, a kisrégióhoz, végül is a helyi társadalomhoz.

Konrád György szerint „a kultúra nem egyéb, mint a társadalom erőfeszítése arra, hogy célt és értelmet adjon az önmagában nem célirányult világnak.” A helyi társadalom az az emberi kapcsolatrendszer, amelytől az itt élő emberek gazdasági, politikai, kulturális tevékenységük és létfeltételeik biztosítását remélik. Így volt ez régen is, így volt ez akkor is, amikor elsősorban pénzhiány miatt az intézmény- és értékrendszer romokban hevert, amikor a valódi értékek is különös tartalmakat hordoztak.

Talán még soha nem volt annyira aktuális, mint napjainkban Eötvös József ama mondása, mely szerint a de-

mokráciát nem hirdetni, hanem szervezni kell. A kultúra sorsa sem deklaráció, hanem organizáció kérdése. Divatos szóval ma a népművelőnek kulturális menedzsernek kell lennie. Olyan helyi folyamatok elindulását és kulturális programok megszületését kell szolgálnia, amelyek révén a kultúra és a helyi társadalom polgárai egymásra találhatnak. Meggyőződésem, hogy egy kisvárosi közművelődési intézmény alapfunkciója szerint a várost és az itt élő embereket szolgálja, a szó nemes értelmében.

Bánáti Tibor egykori igazgató írja köszöntőjében, hogy „intenzív szakaszában működik a művelődési központ. Művelődést szervező munkatársai nem égnék takaréklán, szakmai hivatásuk sem csökken, küldetést érznek, ami kikelt minden bizakodást jövőbeni működésük iránt.” A szakma „nagy öregjétől”, bizony jól esnek az elismerő szavak, hiszen tudjuk, hogy folyamatosan nyomon követi munkánkat.

Mégis, minek köszönhető, hogy Vidék–Magyarországon egy viszonylag hátrányos helyzetű kistérség meghatározó városában, Baján a szakmai közvélemény szerint és „intenzív szakaszában” működik egy közintézmény? Vidék–Magyarországnak tekinthető minden ebben az országban, ami Budapesten és néhány kiemelt megyei jogú városban illetve közvetlen vonzáskörzetén kívül esik. A földrajzi, fizikai távolságokon kívül, amelyek meghatározói a vidék szerepkörének, talán lényegesebbek a mentális különbségek. Vidék–Magyarországon erőteljesebben működnek, és nem szűk szakmai- és döntéskörre egyszerűsödnek a személyes kapcsolatok. Még léteznek „ügyek”, melyek mögé akár tömegeket lehet felsorakoztatni, kevésbé vált meghatározóvá a mindennapokban az „üzlet”. Hiányos infrastruktúra és szerény finanszírozás mellett kiemelkedően sikeres rendezvények születnek meg, és tartják felszínen magukat. Vidék Magyarországon, így Baján is az emberek a szabadságot nem a médiákon keresztül politikai vitaműsorokból ismerték meg, hanem közvetlenül tapasztalták. A helyi művelődés, közművelődés, és benne az intézményesített művelődés esélyei, lehetőségei az utóbbi években javultak.

A város, sokszor erőn felül felvállalta és ma is vállalja azokat a terheket, melyek a szolgáltatások biztosításának alapfeltételeit képezik.

A város lakosságának műveltségi színvonala – a lakosság iskolázottsága, mindenekelőtt közgazdasági, jogi, politikai kultúrájának, a helyi vállalkozásokkal összefüggő ismereteinek szintje – érezhetően emelkedett. Ugyanakkor a természet- és társadalomtudományi műveltség bizonyos hiányát jelzi az áltudományos nézetek és előítéletek továbbélése, időnként felerősödő divatja. A lakosság nagy tömegeinek műszaki kultúrája, illetve annak alacsony színvonala egyre nyilvánvalóbb ellentmondásba kerül a gazdaság korszerűsítésének fokozódó követelményeivel.

Jelentősen átrendeződtek a művelődési igények: széles körben megnőtt az érdeklődés a mindennapi életben, a munkában közvetlenebbül hasznosítható ismeretek, és a szabadidő eltöltését segítő, szórakoztató célzatú kulturális

termékek és szolgáltatások iránt, ellenben a társadalmi megítélésben veszítettek jelentőségükből az általános műveltség hagyományos tartalmai: gyengült a művészeti kultúra, ezen belül is elsősorban a művészeti szempontból értékes irodalom, film, színház fontosságának tudata. Csökkent a művelődés közösségi alkalmainak vonzása. Romlott az emberek egymás közötti kapcsolatának, viselkedésének kulturáltsága.

Mai korszerű közművelődési intézménynek szükségszerű alkalmazkodni a társadalmi, gazdasági változásokkal összefüggő művelődési igényekhez: közelebb kerülni a gyakorlathoz, jobban figyelembe venni a művelődés iránti közvetlen szükségleteket. Eredményesen kell segíteni a szakmai át- és továbbképzést, széles körben terjeszteni az ún. közhasznú ismereteket, közreműködni a kulturált szórakoztatásban.

Szakmai erőfeszítéseinket igazolja, hogy az intézmény 7 országos szakmai szervezet tagja, többek között alapítója a Kulturális Központok Országos Szövetségének, a Magyar Gasztronómiai Fesztiválok Egyesületének és a Magyar Fesztivál Szövetségnek. Évek óta az Eötvös József Főiskola művelődésszervezői hallgatói gyakorlati képzésének bázishelyeként működünk.

Engedjék meg, hogy befejezésül Vitányi Iván néhány gondolatát idézzem Hegel szövegmagyarázata kapcsán.

„Mert mi a kultúra? Kérdezi Hegel. A kultúra, kérdés a visszadobbanó szívhez. Hegel nem szokott ilyen egyszerű dolgokat mondani, általában véve olyan mondatokat mond, amit nem lehet megérteni, de itt olyan mondatot mondott, amit meg lehet érteni. Igen, a kultúra a visszadobbanó szívhez való kérdés. Ehhez kell, aki kérdez, és kell a szív, amely visszadobban. Ha nem tudunk visszadobbanni egymásra, ha nem tudunk kérdéseket feltenni egymásnak, nem csak a tömegkommunikációban, hanem szemtől szembe egymásnak úgy, hogy egymás szemébe nézünk, akkor a kultúra átmegy abba a fajta rengetegkultúrába, abba a fajta tömegkultúrába, ami persze jó hogyha van, mert van miből választani. De akkor tudja az emberiség ebben a dologban megtalálni a helyét, hogyha a rengetegkultúrával szemben meg tudja védeni a kevés kultúrát. Én azt hiszem, hogy mi népművelők mindig is ezt csináltuk. Tehát a mi kultúrafogalmunk abban különbözik a kultúra filozófusaitól, hogy a mi kultúrafogalmunk mindig is kérdés a visszadobbanó szívhez. Mindig is annak akartunk keretet adni, hogy tudjuk egymás hangját megtalálni, hogy tudjuk egymást segíteni, akár így, akár úgy, akár amúgy.”

A művelődés helyi házában újabb sikeres 50 évet, minden dolgozójának, munkatársának és a bennünket kitartóan támogató látogatóinknak jó egészséget kívánok.